

Književna poročila

Smrt: «V tem trenutku bi prenehali biti — Slovenci! — To je ravno njihov misterij!» (Str. 32.)

Čop: «Glej, peščico Poezij so razpečali do tvoje smrti in še od teh jih je več ko polovica podarjenih. Jeli je to bilo vredno takega življenja? In vprašanje je še, če jih kdo razume in jih bo sploh kedo kedaj...» (Str. 33) Proti negativnim izvajanjem Čopa in Smrti je Prešeren tako šibak, da je prav jasno razvidno, da je Severjevo delo forsirano, da mu avtor niti zdaleka ni dorasel. Še najbolj odločen (!) je Prešeren na str. 37., kjer pravi: «Resnično vam povem: Vremena bodo Kranjcem se zjasnila, jim milši zvezde kakor zdaj sijale' — (Prestane v boli). Farizeji: Fiksno idejo ima! Blazen je! Slovensko blazen! Prešeren: (se obrne v stran, vidi se, kako ihti).» Nenadoma pa se izvrši čudežni preobrat, ki si ga naj bralec sam razloži kakor ve in zna, s čimer je «kaj» zaključen. Čop (si mane oči): Matjaž se je prebudil!... Prešeren pa: O Gospod, zdaj vem, da si... (Str. 45.) «Kaj» je torej nenavadno slab, še slabši pa je «kako». Opozarjam n. pr., kako kretensko so podani značaji vseh oseb brez izjeme! To, kar je napravil Sever iz Prešerna, presega že vse meje! Takoj v začetku: «Prešeren (pripotuje, se zazre v prestol, izpusti palico, poleti razprostrtih rok nasproti in se zgrudi; poljublja in boža zemljo in kamen): «Naša zibel!» G. Sever Prešerna sploh ne pozna, njegovo delo je verna slika njega samega: blede je, megleno, bolno, histerično, razvlečeno. Z njegovo farso sem se pomudil tako na široko, kar naj bo vzgled, kako naj avtorji ne rešujejo vprašanja misterija slovenstva, ki je tako silno v svojih zaključkih, da nas smejo zavidati zanj vsi narodi. Toda o tem pozneje.

Prehajam k «Rosnim jutrom». Pri vseh: Borku, Krošlju, Marovtu, Stanglu in Fermeju se poznajo vplivi raznih avtorjev, lastne individualnosti je še zelo malo, komaj toliko, kolikor jo zahteva realizacija motivov. Nekateri stvari so močno izumetničene, tako Marovtov «Mornar iz Liburnije», Stanglova «Himna zemljanu slovenskemu» in Fermejev «Mračni hram». Prvi dve me spominjata na igrakkanje francoske moderne lirike, tretja kot višek absurdnosti in idiotizma na različne sodobne, povojne nezmiselnosti. V primeri s temi tremi prispevki v prozi je Krošlov «Na solnčnih vrhovih» artistično najslabši, zato pa tem bolj resničen, ker je videti, da je zajet iz njegove notranjosti. Če bomo na vse omenjene mlade ljudi še kdaj naleteli, je veliko vprašanje. Če bomo, si želim, da bi s svojim nadaljnjim delom približno tako odgovorili na vprašanje, kako postanem iz diletanta velik umetnik, kakor je odgovoril veliki angleški pesnik Byron. Ko je kritika raztrgala njegovo pesniško zbirko «Hours of idleness», ga je to dejstvo v enem dnevu na tla podrlo in v eni noči zgradilo. Kajti v tej noči je spisal Byron pri treh svečah in treh steklenicah burgundskega vina kot odgovor na kritiko literarnega glasila «Edinburgh Review» znamenito satiro svetovne literature. Medtem ko hočejo podati Sever s svojim «Prešernom» in avtorji, zastopani v «Rosnih jutrih» nekakšne umetnine, hoče podati Maks Kovačič v študiji «Ivan Cankar» le literarno delo. Ocenil ga je dovolj ostro že avtor sam, ko je zapisal: «Spis nima niti višjih niti manjših namenov, nego biti pripraven pripomoček pri proslavah 50letnice Ivana Cankarja.» A spis niti to ni.

Anton Podbevšek.

«Storije». Te dni so izšle: «Storije. Narodne pripovedke in pravljice iz gornjegrajskega okraja», ki jih je «Zbral in uredil Fran Kobek». Dasi so te «storije» gol in mehaničen ponatis strani 238. do 275. knjige «Savinjske Alpe», ki jo je obenem izdal isti pisatelj, vendar ni to na knjižici nikjer po-

K n j i ž e v n a p o r o č i l a

vedano. Tako obstoja nevarnost, da bo kdo kupil najprej «Storije», nato pa še «Savinjske Alpe» in bo razadnje s presenečenjem in jezo konstatiral, da je isto blago plačal dvakrat. Da pisatelj in založnik to nameravata, ne bom trdil; vidim pa, da ta primer na našem knjižnem trgu ni prvi, in dobro čutim, da je treba naše knjigotržce pravočasno opozoriti pred prakso — ali pomanjkanjem pozornosti — ki mora s svojimi posledicami že itak redke kupce naših knjig samo ozlovoljiti in ustvariti napete razmere med našim knjigotrštvom in občinstvom. Prepričan sem, da si knjigotržci tega nikakor ne želijo.

Leta 1922. so izšle v Mariboru tri knjige, ki ležijo pred menoj: «Dve angleški povesti» (62 str.), «Štiri angleške povesti» (67 str.) in «Šest angleških povesti» (129 str.); vse te povesti je poslovenil Jan B a u k a r t. Tiskar je na njih sicer imenovan, založnik pa ne! Toda, če kupuješ te povesti, pazi, da ne boš istega blaga dvakrat plačal! Kakor je $6 = 4 + 2$, tako je «Šest povesti» gol. mehaničen ponatis obeh ostalih knjižic; izpremenjena je samo paginacija, strani pa so ostale iste in celo tiskovna napaka v naslovu «Maska rdeči smrti» se je srečno rešila v ponatisk. Čemu uganjate take «storije», Vi neimenovani g. založnik?

Leta 1923. so izšle v Ljubljani «Naše gobe», lična knjižica, ki jo je spisal A. B e g; visoko ceno te knjižice je založnik motiviral s prilogo, ki prinaša na 75 barvanih litografijah podobe naših najbolj navadnih užitnih, neužitnih in strupenih gob. Toda vse te podobe so prav isto leto izšle pri istem založniku kot priloga sedmi izdaji «Slovenske kuharice»! Kdor ima obe knjigi v svoji knjižnici, naj primerja, naj se spomni, koliko je za obe plačal, in naj kalkulira!

Slovenski založniki se kaj radi pritožujejo nad malomarnostjo slovenskega občinstva do slovenske knjige, ne pomislijo pa, da je človek, ki knjige kupuje, človek svoje vrste, ne pa govedo, ki mu je vse eno, kaj mu pride v gobec. In da ne bo mirno prenašal, če vidi, da se na knjižnem trgu dogajajo reči, iz katerih lahko sklepa, da ga založniki naravnost briskirajo. — V interesu naše knjižne produkcije in prav živem osebnem interesu naših knjigotržev je, da takih «storij» ne uganjajo več.

J. A. G.

S R B S K O - H R V A T S K A D E L A

Milan Vukasović: Muzika vremena. Beograd. 1926. Grafički zavod «Makarije». Str. 86.

Evo vam sedme, morda najboljše zbirke našega prijatelja in rojaka, če nista že medtem izšli še dve nedotiskani deli. Pisatelj je ostal donekod veren svojemu dosedanjemu načinu: opazovanja, zgoščena v jedrnato obliko. Ali novost obstoji v tem, da je v pričujočem snopiču ubral bolj čuvstveno, osebno struno. Kakor prevladuje večinoma pri njem pesem v prozi, tako je i tu Baudelairova iznajdba do kraja uveljavljena ter dotirana do znatne popolnosti.

«Il n'y a pas d'acte du génie qui ne soit moindre que l'acte d'être.» Navedene Valéryjeve besede iz «Variété» so mi neprestano silile v spomin, ko sem prebiral oddelke: Pesnik, Kroz vrt ljubavi, Muzika vremena, Na usamljenim stazama, Vajar. V navideznih dvogovorih, obračajoč se na družico ali na tovariša, avtor ponovno zapaža, da je vse minljivo, da je treba živeti, a ne loviti praznih blodenj in izmišljotin. Vzemimo celoten zgled, Smisao života:

Smisel življenja, ko blodna vešča, naj mami one, ki iščejo zunaj sebe, česar nimajo v sebi.